

Bakonyszombathelyi Evangélikus gyülekezet rövid története

Bakony-Magyar Szombathely múltját sötét homály fedi. Nem tudja senki, sem magának a községnek, sem a gyülekezetnek keletkezési idejét. Történeti jegyzetek nem találhatók, - ha ilyenek voltak, úgy azok hihetőleg az 1792. évi november 4-én dühöngött tűzvésznek estek martalékul...”

A fenti idézet Hofbauer Pál lelkésztől származik, aki az 1895. szeptember 8-án tartott esperesi egyházlátogatás alkalmából állította össze a gyülekezet történetét. Ezen írás alapján valószínűsíthető, hogy már a Reformáció századában megalakult a gyülekezet, de erről semmilyen írásos anyag nincsen. ***Az első feljegyzés Balog D. Ferencet említi, mint a gyülekezet lelkészét 1654-ből.***

Feltételezhető, hogy már a reformáció hajnalán gyökeret eresztettek falunkban Luther tanításai. Magyarszombathely ugyanis a reformáció idején (és a későbbi századokban is) a cseszneki uradalomhoz tartozott, amely a 16. század elején Enyingi Török Bálint tulajdona volt. Enyingi Török Bálint a reformáció lelkes pártfogójaként minden erejével támogatta annak terjedését. Másrészt feljegyzések tanúskodnak arról, hogy *falunkban a katolikus gyülekezet csak 1760-ban alakult meg*. Valószínű tehát, hogy ***a helyi evangélikus gyülekezet Enyingi Török Bálint idejében (1522–1541) keletkezett.***

Amikor a török 1541-ben csellel bevette Buda várát, Enyingi Török Bálint Szulejmán török császár örökös fogságába esett, birtokai nagy része pedig – így Magyarszombathely is – a török hódoltság területére került. A török pusztításától a falu népe sokat szenvedhetett, de erről csak szájhagyomány útján megmaradt történetek szólnak. Vallása miatt viszont a török hódoltságban senkit sem üldöztek. A törökök kiűzése után ***a falu királyi adományként a katolikus Esterházy család egyik ágának kezére került***, akik nem az evangélikusság megfélemlítésére és katolizálására törekedtek, hanem ellenkezőleg: védelmezték, és anyagilag-erkölcsileg mindvégig támogatták őket.

1746. december 30-án, amikor Gróf Esterházy Ferenc meghalt, az akkori evangélikus lelkész ezt írta az anyakönyvbe: „cuius memoria sit in benedictione!” Azaz: emlékezete legyen áldott! Ugyanakkor ***nagyszámú katolikus cselédséget telepítettek be a faluba, akiknek templomot és iskolát építettek (1760).*** Így a korábban nagyobb részben evangélikusok által lakott falu felekezeti összetétele jelentősen megváltozott.

A gyülekezet **legrégebbi tárgyi emlékként őriz**

- **egy ostyasütő vasat 1672-ből, amely feltehetően török kovácmunka,** valamint
- egy **aranyozott ezüst gyónókelyhet a következő felirattal: „1695. akkori falu bírāja: Maratskó István;** Predikátor: Szele András idejében szombathelyi ekklesiában való kelch; Szakál Benedek törvénybíró idejében csináltatott”.

A gyülekezet **első ismert lelkésze**

- **Balog D. Ferenc (1654) volt,**
- majd Fabricius János (1660),
- Födemesi (?), Solnai Dániel (1681),
- Molnár István (?),
- Szele András (1695),
- Schüle Antal (?) neve maradt fenn szolgálati idejük pontosabb ismerete nélkül.

1712-től már ismert a gyülekezet lelkészeinek szolgálati ideje is.

A papi fizetésről szóló **első hivatalos megállapodás 1741-ből való:**

„Az 1741-ik esztendőben Boldogasszony havának (január) 17-ik napján B.szombathelyi bírák uraimék más tisztességes ecclesia tagjaival Tisztelendő Predikátor Hosszufalusi Magdó András úr házában a parochiális háznál összejövén, minden egyenetlenségnek eltávoztatására s ő kegyelméhez való szeretetünknek megmutatására ilyen rendelést tettünk:

- a házasulandó személyek az esküttetésért rendszerint adjanak egy fél forintot;
- a keresztelésért 25 dénárt,
- az egyházkelőért 25 dr
- , a halotti predikációért egy fél forintot, a kívül valók pedig egy forintot.
- A parochiális házhoz való földeket annak rendi szerint megszántjuk, bévetjük s ő kegyelme megarattatván, behordjuk.
- Mivel pedig ő kegyelmének könnyebbségére esik, hogy a búzákat megarattassa, azért mi is az ő kegyelme parochiális házhoz való rétjét megkaszáltatjuk, be is takarítjuk.

Melyet közönségesen magunk neve aláírásával confirmálunk (megerősítünk)

Falu bírāja: Szele Ferencz,

Törvénybíró: Kovács János...”

A gyülekezet tanítóiról 1720-tól vannak adatok.

Az első ismert tanító Kalenovszky Tamás (1720–1725) volt, akit Köntös János követett (1725–1761).

Az 1786. évi esperesi vizsgálat nyomán részletes jellemzés is olvasható a gyülekezet akkori tanítójáról:

„...A tanító Suhajda István. Szorgalmasan tanít, a templomban is eleget tesz munkájának. A nyári iskolázás kizárólag a szülők hanyagsága miatt nem lehetséges. A régi módszer szerint tanít, és azt mondja, hogy nem ismeri a tanítás új módszerét, és nincs annyi jövedelme, hogy az új módszereket elsajátíthassa. A gyülekezetnek panasza van rá: Gyakori eltávozása miatt elhanyagolja az esti könyörgést. A tanító panasza pedig: Nagyon rossz állapotban van a tanítólakás és az iskola, de a gyülekezet nem akarja kijavíttatni...”